

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 29.5.2015 nimitetyn pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmasta

Liitteet

- 1 Hallituksen veropoliittinen linjaus
- 2 Ehdolliset lisätoimet
- 3 Kuntien kustannusten karsiminen tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä
- 4 Asuntopoliitiikan toimet
- 5 Hallituksen menokehyssääntö
- 6 Hallituksen päättämät julkisen talouden välttämättömät sopeutustoimet
- 7 Pöytäkirjamerkintöjä

Liite 1 Hallituksen veropoliittinen linjaus

Verotuksen kärkitavoitteet vaalikaudella

1. Verotus kannustaa tekemään työtä, yrittämään, työllistämään, ottamaan riskiä, omistamaan, investoimaan ja sijoittamaan Suomessa. Kokonaisveroaste ei nouse vaalikauden aikana.
2. Verotus on ennakoitavaa ja johdonmukaista. Verotuksen yleislinjasta sovitaan vaalikauden alussa ja vältetään epävarmuutta aiheuttavia linjanmuutoksia vaalikauden aikana.
3. Verotuksen keventämisen painopiste on pieni- ja keskituloisissa. Kannustinloukkuja puretaan. Palkkatulojen verotus ei millään tulotasolla kiristy.
4. Verotusta kehitetään niin, että yrittäminen, omistaminen ja investoiminen ovat nykyistä kannattavampaa. Verotuksen rakenne tukee Suomen kilpailukykyä ja hallituksen asettamia kärkitavoitteita. Verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haittaveroihin.
5. Verotuksen peruseriaate on laaja veropohja, matalat verokannat. Suomi toimii aktiivisesti kansainvälisen veronkierron estämiseksi.
6. Verotusmenettelyt ovat asiakaslähtöisiä ottaen huomioon verotuksen johdonmukaisuuden, ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden sekä tietojen saannin.

Veropäätökset ja niiden vaikutus verotuottoihin

Työn verotus

Kohde	Milj. euroa
Jotta työn verotus ei kiristy, tehdään ansiotuloverotukseen ansiotason nousua ja/tai inflaatiota vastaavat tarkistukset vuosittain.	-180 (v. 2016 taso)
Korotetaan työtulovähennystä, kohdistuu pieni- ja keskituloisille.	-450
Parannetaan kotitalousvähennystä korvausastetta korottamalla ja sisällyttämällä kotitalousvähennyksen piiriin soveltuvat ikääntyneiden hoitopalvelut.	-30
Solidaarisuusvero jatkuu vaalikauden loppuun asti.	+65
Yksityishenkilöiden korkeakouluille annettavien lahjoitusten verovähennysoikeus 500 000 euroon asti, lahjoituksen alaraja 850 euroa.	-5
Mallillisten palkkaratkaisujen tukemiseksi varaudutaan ansiotuloverotuksen lisäkevennyksiin. Kevennykset koskevat kaikkia tuloluokkia ja eläkeläisiä, pieni- ja keskituloisia painottaen.	

Yritysverotus ja omistamisen verotus

Kohde	Milj. euroa
Yhteisöveron taso pidetään kilpailukykyisenä.	
Muutetaan tappioiden vähentämisoikeutta siten, että tulolähteen tappiot voi osakeyhtiössä vähentää muiden tulolähteiden tulosta.	-10
Otetaan käyttöön 5 % yrittäjävähennys liikkeen- ja ammatinharjoittajille, maa-, metsä- ja porotalouden harjoittajille sekä elinkeino- ja verotusyhtymille.	-130
Edistetään sukupolvenvaihdoksia perintöveroa keventäen ja arvioidaan muut kehittämistarpeet.	-40
Helpotetaan metsätilojen sukupolvenvaihdoksia ja/tai parannetaan metsävähennystä.	-20
Otetaan käyttöön pienten yritysten maksuperusteinen arvonnisäveron tilitys.	
Siirretään kaivostoiminta takaisin sähköveroluokka II:een sekä energiaveroleikkurin piiriin.	-27

Poistetaan varainsiirtovero tilanteissa, joissa liikkeen- tai ammatinharjoittaja tai maa- ja metsätaloudenharjoittaja siirtää omaisuutta henkilö- tai osakeyhtiöön yritysmuodon muutoksessa. Vero-osasto selvittää neutraliteetin vaatimukset.	
Muutetaan omaisuuden luovutuksessa syntynyt tappio vähennyskelpoiseksi pääomatuloista tietyin rajoituksin.	
Muutetaan osakkeiden luovutusvoittoveroa ja tuloverotusta siten, että listaamattomien työnantajayhtiöiden osakkeiden tai osakeoptioiden luovuttaminen avainhenkilöille on tietyin reunaehdoin mahdollista pääomasijoittajaa alemmalla arvostuksella ilman veroseuraamuksia.	

Verotuottojen lisääminen

Kohde	Milj. euroa
Verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haitta-verotukseen.	
Pienennetään asuntolainojen korkovähennysoikeutta nopeutetussa aikataulussa siten, että alenema on 10 %-yksikköä vuodessa. Vähennys 2016 on 55%, 2017 45%, 2018 35% ja 2019 25%.	+150
Korotetaan maltillisesti kiinteistöveron ala- ja ylärajoja.	+100
Korotetaan lämmityksen ja työkoneiden käyttämien polttoaineiden veron CO2-komponenttia.	+75
Ohjataan yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa vähäpäästöisemmäksi CO2-veron alennuksen poistamisella portaittain. VM ja TEM valmistelevat mallin ja aikataulun.	+90
Korotetaan jäteveroa. Jätteenpolttoa ei aseteta verolle.	+5
Korotetaan tupakkaveroa asteittain.	+270
Korotetaan makeisveroa ja laajennetaan veropohjaa kilpailuvaikutukset ja valtiontukisäädökset huomioon ottaen.	
Tarkistetaan alkoholiveroa, mikäli Viron korotukset antavat siihen mahdollisuuden.	
Tiivistetään yritysveropohjaa ja torjutaan harmaata taloutta aktiivisesti kansainvälinen toimintaympäristö ja Suomen kilpailukyky huomioiden. Tavoitteena +150 milj. euron verotuottojen lisäys.	+150
Otetaan käyttöön määräaikainen aktiivinen katuminen VM:n valmistelun pohjalta.	

Liikenneverouudistus

Kohde	Milj. euroa
Autoveroa lasketaan pienipäästöisiä autoja suosien hallituskauden aikana niin, että verotuottovaikutus on vuoden 2019 tasolla noin 200 milj. euroa. Toimenpide suoritetaan useissa osissa osissa markkinahäiriöiden välttämiseksi.	-200
Kiristetään ajoneuvoveroa	+100
Asetetaan vuotuinen vero rekisteröidyille veneille ja moottoriajoneuvoille.	+50
Otetaan käyttöön raskaan liikenteen tienkäyttömaksu (Vinjetti). Kustannus kompensoidaan ammattiliikenteelle EU-maksimin mukaisesti.	
Jatketaan rataveron väliaikaista poistoa ja väylämaksujen puolitusta 1 vuodella. -55,3 milj. euroa	

Selvitettäväksi asetettavat veromuutokset:

- Vaikutetaan EU:ssa, jotta arvonlisäverodirektiivi mahdollistaisi alennetun verokannan soveltamisen myös digitaalisiin sisältöihin.
- Selvitetään yrityksen verotettavasta tulosta tehtävä varaus investointien edistämiseksi.
- Selvitetään pörssilistautumisten edistämiseksi First North -kauppapaikalle listautuville yrityksille mahdollisuus säilyttää osinkoverotuksessa listaamattomien yhtiöiden verotuksellinen asema.
- Selvitetään kertamaksuisen lisäeläkkeen verokohtelu.
- Selvitetään tekijänoikeustulojen ohjaamisen tekeminen yritykseen verotuksellisesti kannustavamaksi.

- Selvitetään säätiöiden ja yhdistysten verokohtelu.
- Selvitetään pienten osinkotulojen verovapaus 500 euroon asti.
- Tehdään selvitys pääomatuloverotuksesta, omaisuuden verotuksesta sekä eri sijoitusmuotojen verokohtelusta vaalikauden aikana.

Muita linjauksia

Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

Verohallinnon toiminnan tehostamiseksi, verovelvollisten oikeusturvan ja tiedonsaannin parantamiseksi ja hallinnollisen taakan keventämiseksi hallitus toteuttaa Verohallinnon kantamia veroja koskevat uudistukset, joilla yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan verotus- ja veronkantomenettelyä sekä verotuksen muutoksenhaku- ja seuraamusjärjestelmää. Lisäksi edistetään sähköisiä toimintatapoja ja verotuksen reaaliaikaistamista.

Siirretään valmisteverotus, autoverotus ja maahantuonnin arvonlisäverotus hallitusti Verohallinnon hoitettavaksi kustannus- ja resurssihyötyjen saavuttamiseksi ja yritysten hallinnollisen taakan pienentämiseksi. Selvitetään edellytykset siirtää myös Liikenteen turvallisuusviraston tehtäviin kuuluva ajoneuvoverotus Verohallintoon.

LIITE 2 Ehdolliset lisätoimet

Menoleikkaukset

Kohde	Milj. euroa
Yksityisellä lääkäriellä ja hammaslääkäriellä käynnin korvaukset	-60
Lapsilisät	-120
Opintotuki	-25
Aikuiskoulutustuki. Korvataan valtion rahoitusosuus vastaavalla valtion takaamalla lainalla.	-70
TyEL- ja Yel-sidonnaisten etuuksien ja työeläkkeiden indeksikorotusten puolittaminen v. 2018 ja 2019.	-272
Työttömyysturva	-120
Vuorotteluvapaasta luopuminen	-40
Vanhempainvapaan lomakarttuman poistaminen kokonaan	-42
T&K- ja elinkeinotuet	-40
Maatalouden kansallinen tuki	-30
Yliopistojen rahoitus (Aalto-yliopiston erillisrahoitus)	-30
Infrahankkeiden vähentäminen (uudet väylähankkeet)	-50
Matkustaja-alustuki	-20
Teollisuuden energiaverotuki	-40
Yhteensä	-959

Veronkorotukset

Kohde	Milj. euroa
Jätetään tekemättä tuloverotuksen inflaatiotarkistus vuonna 2018	-234
Sähköveron korotus	-60
Väylämaksujen puolituksen peruminen ja rataveron palauttaminen vuonna 2018 (42,5 milj. euroa + 13,3 milj. euroa) 55,3 milj. euroa	
Asuntolainojen korkovähennysoikeuden poistaminen	-100
Alkoholi- ja tupakka- ja makeisverotuksen lisäkiristys	-60
Yhteensä	-454

LIITE 3 Kuntien kustannusten karsiminen tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä

Lähtökohdat

Hallitus sitoutuu osana julkisen talouden tasapainottamista vähentämään kuntien tehtäviä ja velvoitteita yhdellä miljardilla eurolla. Hallitus ei anna vaalikaudella kunnille lainkaan uusia tehtäviä tai velvoitteita. Mikäli kuntien valtionosuuksiin tehdään säästöjä, hallitus vähentää kuntien tehtäviä samassa suhteessa.

Kuntien tehtävien ohjauksen uudistaminen

Kuntien tehtävien ohjauksen jatkuva pirstaloituminen ja yksityiskohtaistuminen katkaistaan. Käynnistetään kuntien tehtävien ohjauksen pitkän tähtäimen uudistaminen, jonka tavoitteena on, että:

- vastaisuudessa kuntien tehtäviä ohjataan pääsääntöisesti lainsäädännöllä ja sitä täydentäen tarvittaessa asetuksilla
- suosituserusteisesta ohjauksesta luovutaan
- siirrytään resurssien ohjauksesta tavoiteltujen tulosten ohjaamiseen
- valvonnassa siirrytään resurssien valvonnasta asiakkaan saaman palvelutuloksen valvontaan kuntien omavalvonnassa määrittelemien tulosindikaattoreiden avulla
- yksityiskohtaisesta ohjauksesta siirrytään suurpiirteisempään ohjaukseen

Kunnallisten palvelujen tuottamisen menetelmiä, resursseja ja prosesseja koskevat yksityiskohtaiset säännökset ja suositukset pitkälti kumotaan. Tarvittaessa niitä sektori- ja palvelukohtaisen ohjauksen sijasta ohjataan yhdellä yleislalla (erillisillä tai kuntalalla).

Kuntien suunnitteilla ja tulossa olevat tehtävät

Hallitus uudelleen arvioi seuraavat kuntien tehtävät ja velvoitteet niin, että julkisen talouden menot eivät lisääny:

- laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (hallituksen esitys käsittelyssä)
- kuntouttavan työvoimatoiminnan maksimipäivien vähentäminen (laki voimaan heinäkuusta 2015 alkaen)
- sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki
- päivystysasetus suun terveydenhuollon osalta
- toimeentulotukilain uudistaminen
- vammaislainsäädännön uudistaminen (tulossa voimaan 2017)
- laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (laki hyväksyty, mutta allekirjoittamatta)

Kuntien toimintavapauden edistäminen

Säädetään laki, jonka puitteissa kunnat voivat harkintansa mukaan päättää, millä tavalla ne järjestävät laissa lueteltujen lakien mukaisia palveluja. Kunnat eivät ole velvollisia noudattamaan mainituissa laeissa tai niiden nojalla annetuissa asetuksissa säädettyjä velvoitteita tai suosituksissa mainittuja menettelytapoja palveluiden toteuttamiseksi.

Lainsäädäntö, joihin uusi laki liittyy, käsittää mm. seuraavat lait:

laki yksityisistä teistä	kokonaisuudessaan
kiinteistörekisterilaki	kiinteistörekisterin pitäminen
laki vapaasta sivistystyöstä	kokonaisuudessaan
laki taiteen perusopetuksesta	kokonaisuudessaan
kirjastolaki	kokonaisuudessaan
nuorisolaki	kokonaisuudessaan
museolaki	kokonaisuudessaan
liikuntalaki	kokonaisuudessaan
ulkoilulaki	kokonaisuudessaan
laki kuntien kulttuuritoiminnasta	kokonaisuudessaan
teatteri- ja orkesterilaki	kokonaisuudessaan
laki lasten päivähoidosta	leikkitoiminta, muu päivähoitotoiminta
laki sosiaalisesta luototuksesta	kokonaisuudessaan
laki ajoneuvojen siirtämisestä	

Toimintavapauden lisäämisen, yritysten ja kolmannen sektorin hyödyntämisen sekä normien purkamisen kautta arvioidaan saavutettavan merkittävät säästöt julkiseen talouteen.

Kuntien ohjaus ja valvonta

Hallitus käy läpi kaikki kuntien ja valtion kuntiin kohdistamat ohjaavat ja valvovat prosessit. Päällekkäisyydet karsitaan. Omavalvontaa kehitetään ja valvontaa ulkoistetaan.

VIRSU-hankkeessa on tunnistettu, että päällekkäisyyksiä on esimerkiksi maataloustukihallinnon tehtävissä, elintarvikevalvonnassa, eläinten ja terveyden hyvinvoinnin valvonnassa, tupakkalain säädösten toteuttamisessa ja valvonnassa, terveydensuojelussa, ympäristövalvonnassa, ympäristö- ja vesilupahakemusten ratkaisemisessa, ympäristön tilan seurannassa sekä jäte- ja vesilakien valvonnassa.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen yhteydessä rakentamisen lupa- ja valvontaprosessit arvioidaan uudelleen.

Valtion kuntiin kohdistamat valvontaprosessit käydään läpi. Valvontaa kehitetään siten, että erilaisia suositusluontoisia oppaita tai vastaavia ei käytetä kuntia sitovina normeina. Esimerkiksi asumispalvelujen tiloja koskevia suosituksia ja ohjeita sekä Aran investointiohjeita joustavoitetaan.

Palvelujen sisältöjen normittamisesta luovutaan ja siirrytään palvelujen tulosten seuraamiseen ja mittamiseen. Toteutuksessa hyödynnetään kuntakokeilulain mukaisten kokeilujen tuloksia.

Kuntien maksutulojen lisääminen

Lupa- ja valvontaviranomaistoiminnassa siirrytään kohti kustannusvastaavuutta. Lakeja, joissa voitaisiin siirtyä kustannusvastaavuuteen, ovat esimerkiksi: laki yksityisistä sosiaalipalveluista, laki yksityisestä terveydenhuollosta, terveydensuojelulaki, elintarvikelaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, maa-aineslaki, ympäristönsuojelulaki, merenkulun ympäristönsuojelulaki, vesilaki ja jätelaki.

Kuntien henkilöstön kelpoisuusehdot

Yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista luovutaan. Korostetaan tehtävään valittavan henkilön osaamista. Samalla sitoudutaan keventämään palveluiden henkilöstörakennetta koskevia velvoitteita. Julkisen vallan käyttöön kuuluvien tehtävien kelpoisuusehdot säädetään lainsäädännössä. Muilta osin lainsäädäntötasoisista koulutustasovaatimuksista luovutaan ilman erityisen painavia perusteita. Kelpoisuusehtoja uudistetaan niin, että korkea-asteen koulutusta vaativissa asiantuntijatehtävissä kelpoisuusehto on pääsääntöisesti korkeakoulututkinto. Tehtävät, joissa ei ole lain tai asetuksen tasoisia kelpoisuusvaatimuksia, jätetään myös jatkossa normituksen ulkopuolelle.

Kuntien ja Kelan liikennepalvelut

Hallitus uudistaa julkisesti tuettuja (valtio, kunnat, Kela) henkilökuljetuksia tavoitteena kymmenen prosentin säästö vuodesta 2017.

Uudistus toteutetaan digitalisaatiota hyödyntämällä ja mahdollistamalla uudenlaiset, markkinaehtoiset ja innovatiiviset palvelukonseptit kehittämällä lainsäädäntöä. Lainsäädäntöä kehitetään toteuttamalla henkilö-, posti- ja tavarakuljetuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus.

Kuntien suunnitteluelvoitteista luopuminen

Hallitus laajentaa voimassa olevan kuntakokeilulain mukaisen hyvinvoinnin integroidun toimintamallin sisältämien yksilöllisten palvelusuunnitelmien yhdistämisen koskemaan kaikkia kuntia ja kaikkia yksilöllisiä hoito- ja palvelusuunnitelmia.

Kuntalain mukainen kuntastrategia korvaa kuntien yksittäiset strategiset ja toiminnalliset suunnitteluelvoitteet.

Määräaikojen tarkistaminen

Hallitus tarkastaa kiireettömien palvelujen ja hoidon määräajat joustavuuden lisäämiseksi, pois lukien lupaprosessit.

Liite 4 Asuntopolitiikan toimet

Suomen talouden kasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi, asuntokannan uudistamiseksi, asuntokysyntään vastaamiseksi, rakennusalan kilpailun ja asumisen valinnanvapauden lisäämiseksi sekä asuntotarpeen rakenteen muutosten vuoksi hallitus muuttaa, korjaa ja poistaa asuntorakentamisen säädöksiä ja edistää pitkäjänteistä ja taloudellisesti järkevää kiinteistökannan ylläpitoa. Säädösremontin tavoitteena on myös täydennysrakentamisen edistäminen sekä asuntojen että tonttien tarjonnan merkittävä lisääminen. Uudistukset koskevat markkinaehtoista ja tuettua asuntotuotantoa.

Tavoitteena on, että asuntorakentaminen vastaa nykyistä paremmin kysyntään ottamalla huomioon olemassa oleva ja tuleva tarve kuten muuttoliike, väestön ikääntyminen, yksinasuvien määrän lisääntyminen, kuntien elinkeinostrategiat ja ilmasto- ja elinkeinopolitiikan näkökohdat. Tavoitteena on myös tukea ja kannustaa kansalaisia asumisen omatoimiseen järjestämiseen.

Valtion tukema asuntotuotanto

Yleishyödyllisen asuntorakentamisen säädöksiä uudistetaan muuttamalla rajoitusehdot hankekohtaisiksi yleishyödyllisyysvaatimuksia kiristäen. Valtion tukemien asuntojen omistajien yleishyödyllisyysvaateesta luovutaan uuden tuotannon osalta.

Vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi luodaan uusi kymmenen vuoden välimalli, joka on avoin kaikille tukiehdot täyttävälle ja niihin sitoutuneille toteuttajille.

ARA:n vuokra-asuntojen asukasvalintoja kehitetään paremman kohtaannon saavuttamiseksi liittämällä asukasvalinnan sosiaaliseen tarveharkintaan tulorajat. Asukkaan tulot tarkistetaan ARA-asuntoon muuton ja asunnon vaihdon yhteydessä sekä uusissa sopimuksissa 5 vuoden välein. Siirtymäaika asunnosta on 2 vuotta. ARA-asuntojen asukasvalinnasta voidaan poiketa tapauksissa, joissa julkinen tuki ei johda epäterveeseen asukaskilpailuun yksityisten vuokra-asuntomarkkinoiden kanssa.

Olemassa olevan ARA:n asuntokannan käyttö- ja luovutusrajoituksista joustetaan, mikäli vapautuva pääoma käytetään asuntotuotantoon tai asuntokannan korjaamiseen. Selvitetään, missä määrin ARA-vuokra-asuntotarjontaa voidaan toteuttaa hankkimalla vuokra-asuntoja vapaarahoitteisesta asuntotuotannosta. Erityisryhmien ARA-investointiavustusta jatketaan uusien rajoitusten.

ASP-järjestelmän säästösopimuksen solmimisen ikäraja alennetaan 15 vuoteen. Työtä asunnottomuuden vähentämiseksi jatketaan AUNE-työryhmän esitykset huomioiden.

Asumisoikeusjärjestelmää uudistetaan itsenäisenä hallintomuotona rahoituksen, asukasvalinnan ja haku-prosessin osalta.

Jatketaan työeläkeyhtiöille vuoteen 2019 asti vieraan pääoman käytön sallimista asuntosijoituksissa.

Valtion ja kuntien yhteistyö

Valtio edellyttää kasvukeskuksissa ja niiden läheisyydessä toteutettavien suurten infrahankkeiden ehtona tontti- ja asuntotuotannon olennaista lisäämistä kumppanuusperiaatetta noudattaen valtion ja kuntien sekä kuntien keskinäisessä yhteistyössä.

Hallitus solmii asumista, maankäyttöä ja liikkumista yhteen sovittavan ja asuntotuotantoa sekä kasvua vauhdittavan aiesopimuksen suurimpien kaupunkiseutujen kanssa. Siinä on huomioitava asuntomarkkinoiden monimuotoinen kehittäminen.

Etätyömahdollisuuksien parantuminen, liikenteen päästöjen väheneminen ja älykkäiden sähköverkkojen kehittäminen mahdollistaa työn tekemisen ja asumisen koko maassa. Hallituskaudella etsitään ratkaisuja väestön vähenemisestä aiheutuvien tyhjien asuntojen ongelmaan.

Toimet asuntojen tonttutuotannon lisäämiseksi ja rakentamisen kustannusten alentamiseksi

Maankäyttö- ja rakennuslakia uudistetaan rakentamismahdollisuuksien helpottamiseksi: lyhennetään päätösprosessia muun ohella valitusmenettelyjä muuttamalla, helpotetaan haja-asutusalueiden rakentamista muun muassa suunnittelutarvealue sääntöä lieventämällä, siirretään päätösvaltaa poikkeamislanteissa ELY-keskuksilta kunnille ja yhdistetään hankekaavoitus ja YVA-menettely.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjausvaltaa selvennetään kuntien maankäyttövallan ja -vastuun lisäämiseksi. ELY-keskusten rooli kaavoitus- ja rakentamisasioissa muutetaan konsultoivaksi. ELY-keskusten valitusoikeutta kaavapäätöksistä rajoitetaan.

Maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistusmenettelystä ympäristöministeriössä luovutaan. Rantarakentamisen poikkeamispäätökset siirretään kokonaisuudessaan kuntiin.

Viranomaiskäsittelylle asetetaan kaavoitusprosessissa, mukaan lukien YVA, sitovat käsittelyajat.

Kaikissa rakentamis- ja ympäristöasioissa siirrytään menettelyyn, jossa valitusoikeus Korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää ensin valitusluvan saamista. Valituslupapäätöksen saamiselle asetetaan sitova määräaika. Maankäyttö- ja rakennuslupapäätösten valitustapausten oikeudenkäyntimaksuja korotetaan. Selvitetään siirtyminen kaavoitusasioissa kunnallisvalituksesta hallintovalitukseen.

Kuntien tulee kaavoituksella ja tonttien luovutuksella edistää tehokasta kilpailua asuntorakentamisessa kaavoittamalla tontteja riittävästi erilaisille rakennustyypeille (pientalot, rivitalot, kerrostalot, pienkerrostalot).

Asuntotuotannossa täysin esteettömiksi asunnoiksi edellytetään rakentamaan vain tietty osuus uudiskohteen asunnoista.

Korjausrakentamisen helpottamiseksi luodaan alueellisten poikkeuslupien menetelmä.

Sujuvoitetaan asunto-osakeyhtiön päätöksentekoa peruskorjaus-, esteettömyys- ja täydennysrakentamisessa.

Rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia ja täydennysrakentamista sujuvoitetaan ottamalla käyttöön kevennetty kaavamenettely.

Edistetään rakennusten käyttötarkoituksen muuttamista toimisto- ja liiketiloista asunnoiksi. Rakennuksen korjaaminen, käyttötarkoituksen muuttaminen tai perusparantaminen ei laukaise uudisrakentamistasoisia veloituksia esimerkiksi esteettömyys- ja äänieristysvaatimusten osalta. Energiatohokkuusvaatimusten osalta energiatehokkuusdirektiivin mukaisessa sääntelyssä on hyödynnettävä kaikki direktiivin sallimat joustot ja poikkeusmahdollisuudet. Kaupan laatuluokituksesta kaavoituksessa luovutaan. Suuryksikkösääntelyä kevennetään keskustatoimintojen alueella.

Kaavoitus- ja rakennussuojelulainsäädäntöä muutetaan siten, että suojelulla ei estetä asuinrakennusten esteettömyyden poistamista, esimerkiksi hissien jälkiasentamista.

Rakentamismahdollisuuksia haja-asutusalueilla lisätään mm. siten, että yleiskaava voisi nykyistä laajemmin toimia rakentamisen perusteena. Vapaa-ajan asuntojen muuttamista pysyvään asuinkäyttöön joustavoitetaan.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin luodaan edellytykset nykyistä selvästi laajemmille mahdollisuuksille pieni-muotoiseen piharakentamiseen ja erilaisten toimenpiteiden kuten aurinkopaneelien ja maalämpöpumppujen toteuttamiseksi ilmoitusmenettelyllä.

Erityisesti puurakentamisen edistämiseksi luodaan valtakunnallisesti samat rakentamisen standardit ja koko maassa rakennuslupakäsittelyssä yleisesti yhteisesti hyväksyttävät tekniset ratkaisut.

Rakennuslupa-asioissa toteutetaan asiakkaan kannalta yhden luukun periaate sekä viranomaistoimipisteissä että sähköisessä asiointissa.

Edellä päätettyjen lisäksi käynnistetään kärkihankkeena valtion ja kuntien rakentamisen normitalkoot muiden kustannusten ja byrokratian keventämiseksi, esimerkiksi väestönsuojien ja pysäköintipaikkojen rakentamisen osalta.

Liite 5 Hallituksen menokehyssääntö

Hallitus sitoutuu menosääntönä siihen, että kehyksen piiriin kuuluvat valtion menot ovat v. 2019 1,2 mrd. euroa pienemmät kuin 2.4.2015 päätetyssä valtiontalouden kehyksessä (vuoden 2016 hintatasossa). Vaalikauden kehykseen tehdään vuosittain hintatason muutoksen edellyttämät tarkistukset. Vaalikauden kehyksestä varataan vuosittain 300 milj. euroa lisätalousarvioita varten.

Tähän kehyksen mitoitusratkaisuun pääsemiseksi hallitus sitoutuu hallitusohjelman liitteessä lueteltuihin toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan julkista taloutta vuonna 2019 noin 4 mrd. eurolla ja tämän osana vähennetään valtion pysyviä kehykseen luettavia menoja nettomääräisesti 0,65 – 1,7 mrd. euroa vuosina 2016–2019.

Kehys laskee 1,2 mrd. euroa, vaikka sopeutustoimien kokonaisuus on 4 mrd. euroa. Tämä johtuu mm. seuraavista tekijöistä:

- vuosittainen lisäbudjettivaraus 300m€
- indeksikorotusten jäädytykset todentuvat kehykseen myöhemmin
- joitakin myöhemmin tarkentuvia vaikutusarvioita puuttuu (esim. II asteen koulutuksen rakenneuudistus, omais- ja perhehoidon vaikutukset, erikoissairaanhoidon muutokset)
- säästöt vaikuttavat myös kuntatalouteen ja sosiaalivakuutusrahastoihin

Hallitus sitoutuu noudattamaan asettamaansa menosääntöä ja siihen perustuvaa vaalikauden ensimmäiseen julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvää valtiontalouden kehyspäätöstä. Ensimmäisen julkisen talouden suunnitelman yhteydessä päätetään varautumisesta puolustusvoimien alushankintoihin vuodesta 2019 alkaen.

Hallitus sitoutuu koko 10 miljardin euron kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja päätösten toimeenpanoon hallituskauden aikana. Säästöjen ja rakenteellisten uudistusten vaikuttavuutta seurataan vuosittain kehysriihen yhteydessä.

Menosäännön tarkoitus on rajoittaa veronmaksajan maksettavaksi koituvien menojen kokonaismäärää. Kun talousarviossa tehdään tämän näkökulman kannalta neutraaleja muutoksia, vaalikauden kehykseen voidaan tehdä niitä vastaavat tarkistukset.

Kehystarkistuksin varmistetaan tarvittaessa, että kehys

- kohtelee samalla tavalla erilaisia verotuksen muutoksia, jos niillä on sama julkistaloudellinen vaikutus
- ei rajoita menojen uudelleenbudjetoiteja, menokokonaisuuksien ajoituksen muutoksia eikä perusteettomasti liian suurina saaduiksi osoittautuneiden tulojen palautuksia tai korvauksia. Jos käynnissä olevasta menokokonaisuudesta aiheutuvat menot teknisesti siirtyvät seuraavalle vaalikaudelle, kehystasoa alennetaan vastaavasti.

Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 200 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehyksen estämättä.

Kehyksen ulkopuolelle kuuluvat:

- työttömyysturvamenot, toimeentulotukimenot, palkkaturva ja asumistuki. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehykseen niiden perusteisiin tehtyjen muutosten ja muiden niiden tasoon vaikuttavien harkinnanvaraisten päätösten menovaikutusten osalta.
- valtionvelan korkomenot
- valtion päättämien veromuutosten (ml. sosiaalivakuutusmaksujen) mahdolliset kompensatiot muille veronsaajille
- teknisesti välitettyjä suorituksia ja ulkopuolisilta saatavia rahoitusosuuksia määrältään vastaavat menot
- veikkausvoittovaroja, totopeleistä saatavia tuloja ja Raha-automaattiyhdistyksen tuloutusta vastaavat menot
- finanssisijoitukset
- arvonlisäveromenoihin osoitetut määrärahat

Mikäli talouskasvu osoittautuu arvioitua nopeammaksi, käytetään kasvun myötä kasvaneet tulot ja pienentyneet menot hallituksen päättämässä suhteessa velkaantumisen vähentämiseen, työn tekemisen ja yrittämisen verotuksen keventämiseen ja kertaluonteisiin kasvuvauhdittaviin toimiin.

Liite 6 Hallituksen päättämät julkisen talouden välttämättömät sopeutustoimet

Erillinen liite.

LIITE 7 Pöytäkirjamerkintöjä

- Hallitus asettaa parlamentaarisen työryhmän arvioimaan Ylen tehtäviä ja rahoitusta.
- Uudistustyö Ahvenanmaan itsehallintolain parissa jatkuu ja hallituksen ehdotus annetaan eduskunnalle viimeistään keväällä 2018.
- Jätevesiasetuksen kohtuullistaminen: Ympäristönsuojelulain 16 lukua korjataan haja-asutusalueiden jätevesikäsittelyn osalta selkeäksi ja järkeväksi. Pilaantumisherkillä alueilla, kuten rannat ja pohjavesialueet, noudatetaan edelleen kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusmääräyksiä. Muilla alueilla olevien ennen vuotta 2004 rakennettujen asuinkiinteistöjen osalta luovutaan kalenteriin sidotusta jätevesiremonttien määräajasta. Näiden osalta kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän riittävyys tarkistetaan asuinkiinteistöjen rakennuslupaa vaativien peruskorjausten yhteydessä. Ympäristönsuojelulakia muutettaessa arvioidaan vesihuoltolakiin vaadittavat tarvittavat muutokset. Jo aiemmin asetettua ympäristöministeriön työryhmän toimeksiantoa tarkennetaan edellisen mukaisesti.
- Ilmastopolitiikasta: Hallitus toimii kattavan ja kunnianhimoisen kansainvälisen ilmastosopimuksen aikaansaamiseksi, jotta ilmaston lämpeneminen saadaan rajoitettua kahteen asteeseen. Sopimuksen on vähennettävä energiavaltaisen teollisuuden hiilivuotoriskiä ja luotava uusia markkinoita puhtaille teknologioille. Suomi saavuttaa vuoden 2020 ilmastotavoitteet uusiutuvan energian osuudesta ja päästöjen vähentämisestä vaalikauden loppuun mennessä. EU:n 2030 ilmasto- ja energiapaketin jatkovalmistelussa varmistetaan päästökauppajärjestelmän toimivuus, uusiutuvan energian lisääminen sekä riittävä kustannustehokkuus ja joustavuus päästökaupan ulkopuolisen sektorin taakanjaossa. Korkean teknologian uusiutuvien liikennepolttonesteiden asemaa vahvistetaan. Kaikissa ilmastopolitiikan linjauksissa on huomioitava myös vientiteollisuutemme kilpailukyky ja reilu taakanjako.
- Kumotaan puoluelain (L 10/1969) 9 §:n (sellaisena kuin se nykyään on puoluelain osittaismuutolaissa 683/2010) 1 momentin kolmas (3) lause.
- Hallitusneuvotteluiden työryhmissä tehdyt taustamuistiot toimivat pohjana strategiatyön ja kärkihankkeiden jatkovalmistelussa.

Hallituksen päättämät julkisen talouden välittömät sopeutustoimet, 27.5.2015

milj. euroa	Julkinen talous					Valtio					Kunnat					Sotut/Työl				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Opetus, tiede ja kulttuuri	-178	-466	-511	-541	-556	-681	-137	-265	-291	-299	-302	-40	-200	-220	-243	-254	0	0	0	0
Sosiaali- ja terveyspalvelut	-71	-181	-281	-361	-451	-451	-22	-34	-47	-56	-66	-38	-135	-222	-294	-374	-11	-11	-11	-11
Asiakasmaksut, sakot ym.	-243	-322	-322	-322	-322	-322	-83	-98	-98	-98	-98	-160	-224	-224	-224	-224	0	0	0	0
Sosiaalietuudet	-437	-710	-770	-800	-860	-920	-132	-303	-337	-348	-378	-71	-90	-116	-135	-165	-234	-317	-317	-317
Maa- ja metsätalous	-29	-48	-60	-70	-70	-70	-29	-48	-60	-70	-70	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Elinkeinoelämä	-76	-145	-221	-315	-332	-266	-76	-145	-216	-307	-324	0	0	-5	-8	-8	0	0	0	0
Asuminen ja ympäristö	-42	-55	-59	-59	-59	-84	-42	-55	-59	-59	-59	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikenne	-15	-15	-15	-135	-135	-135	-15	-15	-15	-135	-135	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yleinen järjestys, turvallisuus	48	48	28	3	3	3	48	48	28	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sotilaallinen maanpuolustus	45	69	92	110	130	135	45	69	92	110	130	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ulkoasianhallinto, kyt ym.	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hallinto- ja ICT-menot	-43	-81	-133	-176	-179	-179	-43	-81	-133	-176	-179	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Indeksijäädtykset	-70	-284	-621	-1064	-1094	-1094	-124	-404	-780	-1227	-1257	55	124	174	195	195	0	0	0	0
Yhteensä	-1 409	-2 489	-3 173	-4 030	-4 225	-4 364	-909	-1 631	-2 216	-2 961	-3 035	-255	-525	-614	-708	-829	-245	-328	-328	-328

* pav = pitkän aikavälin vaikutus

Huom: Finanssisijoitusmenot eivät sisälly laskelmaan, sillä niitä ei lueta julkisen talouden menoihin kansantalouden tilinpidossa.

Huom2: Taulukossa osa säästövaikutuksista on arvioitu hyvin karkealla tasolla ja vaikutusarviot täsmennyvät jatkovalmistelun myötä. Nämä on merkitty harmaalla värillä.

Näiden toimenpiteiden vaikutus sisällytetään julkisen talouden suunnitelmaan valmistelun ja arvioiden täsmennyessä. Vastaavasti alennetaan kokonaiskehystä.

Rakenteelliset uudistukset	Sitoudutaan 190 milj. euron säästötasoon julkisessa taloudessa vuodesta 2017 alkaen. Toimenpiteet voivat koostua monesta eri toimenpiteestä. Mikäli toisen asteen reformeista on saatavissa myöhemmin enemmän säästöjä kirjataan ne rakenteellisten uudistusten tavoitetasoa täyttäväksi siltä osin kuin VM:n arvion mukaan tunnistetaan vaikutuksia. Lisäksi tavoitellaan merkittävimpiä pidemmän aikavälin rakenteellisia säästöjä reformistisilla uudistuksilla.	190 M€ säästön jako kuntien ja valtion osuuksiin hankala tehdä ennen kuin rakenteellisen uudistuksen toteutuksesta tai välittömistä säästötoimista on täsmällisempää tietoa. Tässä hyvin karkeasti rahoitusosuuksien mukaan taulukkoon laitettu jako tulee siis vielä muuttumaan.	2017 lukien	-190 -190 -190 -190	-190 -190 -190 -190	-80 -80 -80 -80	-110 -110 -110 -110	-110 -110 -110 -110
Muut toisen asteen toimenpiteet								
Oppisopimus (29.20.21, 29.30.32)	Poistetaan nuorten oppisopimuksen laajentamiseen myönnettäviin avustuksiin varattu lisärahoitus vuodesta 2018 alkaen. Lisärahoituksen poistamisella ei ole vaikutusta oppisopimuskoulutuksen perusrahoitukseen.	2014-2017 kehyspäätöksessä suunnattiin lisärahoitusta nuorten oppisopimuskoulutuksen vahvistamiseen tarkoituksena luoda oppisopimuskoulutukseen ennakkojakso sekä kokeilla joustavaa siirtymistä oppilaitosmuotoisesta ammatillisesta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen säilyttäen yksikköhinta oppisopimuskoulutuksessa oppilaitosmuotoisen koulutuksen tasolla sekä monipuolistaa työssäoppimisen toteutustapoja koulutuksen järjestäjien ja työpaikkojen yhteistyössä. Näihin tarkoituksiin on varattu myönnettäväksi avustuksia yht. 18,7 M€/v.	Ei edellytä säästömuutoksia. Rahoitus on tarkoitettu määräaikaiseksi, mutta se sisältyy kehyspohjaan. Kehyspäätöksen 2014-2017 yhteydessä linjattiin, että hankkeiden ja rahoituksen jatkosta päätetään v. 2017.	-19 -19 -19 -19	-19 -19 -19 -19	-18,7 -18,7 -18,7 -18,7		
Ammatillinen peruskoulutus (29.20.30, vaikuttaa myös 29.30.31, 29.30.32)	Muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 23 b § siten, että edellisellä vaalikaudella päätettyjen säästöjen sekä ammatillisen koulutuksen poistojen takuukorotuksen päättymisen vaikutus yksikköhintaan toteutuu täysimääräisesti siten kuin HE 304/2014 perusteluissa on tarkoitettu.	Määräaikainen ammatillisen koulutuksen poistojen takuukorotus päättyy v. 2015. Korotuksen poistumisen vaikutus ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaan ei kuitenkaan toteudu täysimääräisesti 1.1.2016 voimaan tulevan OKRL:n 23 b §:n muotoilun vuoksi, jossa todetaan yksikköhinnan olevan vähintään vuoden 2015 tasossa. Poistojen takuukorotusten poistumisvaikutus on jo kertaalleen sisällytetty hallituksen lakiesitykseen talvella 2015, mutta epähuomiossa mitätöitynyt toisen lakiesityksen kautta.	Edellyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 23 b §:n muutosta. Voisi tulla voimaan vuodesta 2016.	-39 -39 -39 -39	-39 -39 -39 -39	-16 -16 -16 -16	-22 -22 -22 -22	-22 -22 -22 -22
Korkeakoulut								

Korkeakoulut (29.40.50, 29.40.55) määrärahat	<p>Korkeakoulujärjestelmä ja tutkimustoiminnan kustannustehokkuuden parantaminen ja hallinnon sekä korkeakouluverkon rationalisointi panostaen tutkimuksen ja koulutuksen laadun turvaamiseen. Näistä odotettavat kustannushyödyt huomioidaan valtion rahoituksen vähennyksenä. Samalla korkeakoulujen rahoitusmalleja kehitetään siten, että ne palkitsevat valmistumisen nopeudesta ja koulutuksen laadusta (mm. työllistymiskriteeri).</p> <p>Yliopistojen itsehallintoa kunnioittaen päätöksenteko kustannussäästön toteuttamisen edellyttämistä toimista jätetään korkeakouluille. Rahoituksen vähennystä ei kuitenkaan tule kohdistaa sellaiseen toimintaan, mikä merkitsisi opetuksen ja tutkimuksen heikentymistä, vaan erityisesti talous-, henkilöstö-, tieto- ja opetushallintoon. OKM huolehtii osaltaan tulossopimuksin säästöjen ja toimenpiteiden kohdistumisesta korkeakoulujen hallintoon.</p>	<p>Korkeakoulut voivat päästä vastaaviin kustannussäästöihin mm.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kokoamalla talous- ja henkilöstöhallintonsa yhteen palvelukseen (esim. Certia, Palkeet, tms.) - karsimalla hallinnon päällekkäisyyksiä (mm. palvelukeskusten sekä tiedekuntien, laitosten ja keskushallinnon välillä), mikä johtaa hallinto henkilöstön osuuden pienemiseen kokonaisuhenkilöstöstä - yhteistyöllä it-järjestelmien hankinnassa ja kehittämisessä sekä mahdollisesti kokoamalla perustietotekniikka yhdelle toimijalle Valtiorin tapaan - tiivistämällä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä tukipalveluissa, kirjastoissa ja kielikoulutuksessa - muuttamalla aiempien opintojen hyväksilukukäytäntöjä väljemmiksi - vahvistamalla korkeakoulujen erikoistumista ja keskittymistä sekä rationaalisuimalla korkeakouluverkkoa. 	<p>Edellyttää yliopistolain muutosta rahoituksen tason ja kielikoulutuksen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisjärjestämisen osalta.</p>	<p>-75 -75 -75 -75 -75 -75 -75</p>	<p>-75 -75 -75 -75 -75</p>	<p>0</p>
Korkeakoulututkinto	<p>Parannetaan alemman korkeakoulututkinnon työelämäilähtöisyyttä. Tavoitteena on, että merkittävä osa opiskelijoista siirtyisi työelämään jo kandidaatintutkinnolla. Päivitetään kelpoisuusehtoja.</p>	<p>Nopeuttaisi työelämään siirtymistä ja vähentäisi korkeakoulutuksen kustannuksia ja opintotukimenoja. Käytettävissä ei ole aineistoa, jonka perusteella voitaisiin arvioida kuinka paljon maisterin tutkinnon suorittaminen uudistuksen seurauksena väheneisi. Arviossa on tehty tekninen oletus, että maisterin tutkinnon suorittaminen väheneisi 20 prosentilla: yliopistoille syntyisi n. 50 M€ säästö vuositasolla, opintotukimenoista säästyisi 25 M€ ja nopeampi työmarkkinoille siirtyminen parantaisi julkisen talouden tasapainoa n. 50 M€.</p>	<p>-125</p>	<p>-125</p>	<p>-125</p>	<p>0</p>
Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (29.40.52)	<p>Luovutaan Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle korvamerkitystä rahoituksesta, joka vastaa niiden apteekki-liikkeen harjoittamisesta saadun tulon perusteella maksettua yhteisöveroa ja apteekkimaksua.</p>	<p>Muutosta vastaavasti ollaan jo aiempien päätösten mukaisesti luopumassa Aalto-yliopiston lisäraha, joka on linjattu siirrettäväksi kaikkien yliopistojen kilpailtavaksi vuoteen 2020 mennessä.</p>	<p>Edellyttää yliopistolain muutosta. Vuoden 2015 tilinpäätöksen mukainen erityisrahoitus maksetaan v. 2016, joten tästä voitaneen luopua aikaisintaan vuodesta 2017.</p>	<p>-30 -30 -30 -30 -30 -30 -30</p>	<p>-30 -30 -30 -30 -30</p>	<p>0</p>
Tutkimus						
Suomen Akatemia	<p>Leikataan Suomen akatemian avustusvaltuuksia 10 milj. eurolla 2016 lukien.</p>			<p>-3 -5 -10 -10 -10 -10 -10</p>	<p>-3 -5 -10 -10 -10</p>	<p>0</p>
	<p>* pitkän aikavälin vaikutus</p>	<p>Yhteensä</p>	<p>-178 -466 -511 -541 -556 -681</p>	<p>-137 -265 -291 -299 -302 -40 -200 -220 -243 -254</p>	<p>0</p>	<p>0</p>

Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista (12.39.01)	<p>Muutetaan L 756/2010, siten että ko. laissa eri rikesakkojen määrä kaksinkertaistetaan ja nostetaan yläraja 115 eurosta 230 euroon sekä liittäminen menettämisseuraamuksen yläraja 1000 eurosta 2000 euroon.</p> <p>Korotustarvetta tarkastellaan seuraavan kerran v. 2017.</p>	<p>Rikesakkojen euromäärät on viimeksi tarkistettu yli 15v. sitten. Vaikka rikesakkoja nostettaisiin 2-kertaisiksi jäävät ne silti yleiseurooppalaisesti alhaisella tasolla.</p> <p>Rikesakkoja annetaan vuosittain n. 300 000 kpl:ta, lähinnä liikennerikkomuksista.</p>		-20 -20 -20 -20 -20 -20 -20 -20	-20 -20 -20 -20 -20		
Sakkotulot, päiväsakkojen korottaminen (12.39.01)	<p>Muutetaan L 808/2007 siten, että ko. laissa päiväsakon rahamääränä pidetään yhtä kolmasosaa nykyisestä kuukausitulosta (nykyisin kuudesosaa). Eli sakot kaksinkertaistuisivat. Alimman päiväsakon määrä nostetaan 6 eurosta 12 euroon.</p> <p>Yksityiskohtaisemman valmistelun yhteydessä voidaan lieventää kaksinkertaistamisvaatimusta, jos esimerkiksi kustannustehokasta kameravalvontaa lisäämällä voidaan saavuttaa osa halutusta lisätulotasosta.</p>			-48 -63 -63 -63 -63 -63 -63 -63	-48 -63 -63 -63 -63		
Korotetaan tuomioistuinten perimiä maksuja ja laajennetaan maksullisuuden soveltamisalaa (12.25.10)	<p>Tuomioistuinmaksuja (tuomioistuinten oikeudenkäyntimaksut ja hakemusasioiden käsittelystä perittävät maksut) korotetaan ja maksullisuuden soveltamisalaa laajennetaan. Muutoksilla toteutetaan tuomioistuinmaksutulojen vähintään 20 %:n kokonaisvastaavuus tuomioistuinten kokonaismenotasoista. Muutosten tuloja lisääväksi vaikutukseksi arvioidaan 15 M€ vuodessa. Tulojen lisäksi pääosa kertyisi oikeudenkäyntimaksuista (n. 9 M€).</p>	<p>Säännösmuutosten voimaantulo 2016 alusta (työryhmä jo tehnyt pykälämuutos-ehdotuksen tuomioistuin-maksulaisiksi ja siihen liittyviksi säännöksiksi)</p>		-15 -15 -15 -15 -15 -15 -15 -15	-15 -15 -15 -15 -15		
Yhteensä				-243 -322 -322 -322 -322 -322 -322 -322	-160 -224 -224 -224 -224 -224 -224 -224		0 0 0 0 0 0 0 0

Kohde	Toimenpiteet, mitä tuliaan tekemään. (lyhyesti)	Ajutus (HE antaminen, voimaantulo jne) Uudistus astuu voimaan syksyllä 2016	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht. milj. euroa					Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahasolihin, milj. euroa				
			2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Opintotuki (29.70.55)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset) - Säästövaihtoehtona on 70 milj. euroa vuoteen 2019 mennessä ja pitkällä aikavälillä 150 milj. euroa. - Opintorahan, asumisisän ja lainan taso on oltava vähintään 1100 euroa. - Lainahyvitys säilyy taloudellisten reunaehtoien puitteissa. - Opintotukikausien määrää rajataan. Opintotuki voi olla yksi- tai useampiportainen.		-20	-50	-70	-90	-150	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Asuminen																						
Eläkeläisten asumistuki	Eläkeläisten asumistuki sopeutetaan vastaamaan yleisiä asumistukea ei järjestelmät yhdistetään.	Voimaan 2016 alusta sitä mukaan kun tukipäätöksiä annetaan.	-40	-123	-123	-123	-123	-40	-123	-123	-123	-123	-40	-123	-123	-123	-123					
Takuueläke	Takuueläkkeen tasokorotus 30 M€	2016 lukien	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30					
Asumistuen perusteiden tarkistaminen	Budjettivaikututisia säästöjä yleisiin asumistukimenoihin 25 milj. euroa. (Nettovaikutus, sis. toimeentulotukimenojen kasvun.)	Voimaan 2016 alusta	-15	-25	-25	-25	-25	-15	-25	-25	-25	-25	-15	-25	-25	-25	-25					
Työttömyyskurva ja vuorotteluvapaan rajaus	Säästö 200 M€ ansiosidonnaisesta työttömyyskurvasta ja 50 M€ vuorotteluvapaasta		-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-250	-104,2	-104,2	-104,2	-104,2	-104,2	0	0	0	0	0
Korvaukset																						
Yksityisellä hammassääkärillä käynnin kustannuksista maksettavat korvaukset (33.30.60)	Vähennetään viidenneksellä yksityisiä hammassääkärinpaikkioista maksettavaa sairausvakuutuskorvausta. Hammashoidon osalta keskimääräinen korvaus käyntikertaa kohden on tällä hetkellä n. 26 % peritystä paikkioista.	Voimaan 2016 alusta	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-9	-9	-9	-9	-9	-11	-11	-11	-11	-11
Lääkekorvaukset (33.30.60)	Lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 milj. euron säästö julkiseen talouteen 2017 lukien.		-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-67	-67	-67	-67	-67	-67	-83	-83	-83	-83	-83
Samassa yhteydessä selvitetään apteekkien hinnoittelujärjestelmän tarkistamista (reseptilääkkeet ja itsehoitolääkkeet)	Säästön voi toteuttaa esim. korottamalla merkittävästi alkuomaavastuusoosuutta tai alentamalla korvausprosentteja tai muuttamalla korvattavuutta																					
Yksityisellä lääkärillä käynnin kustannuksista maksettavat korvaukset (33.30.60)	Leikataan sairausvakuutuskorvausta lääkärinpaikkioista. Lääkärinpaikkioiden keskimääräinen korvaus on tällä hetkellä n. 21 % peritystä paikkioista.	Voimaan 2016 alusta	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-17	-17	-17	-17	-17	-3	-3	-3	-3	-3
Vanhempain-päivärahat	Rajataan äititys-, isyys ja vanhempainrahakaudelta kertyvää lomaa karttumaa maksimisissaan 6 kuukauteen	HE 2015, voimaan 1.1.2016.	-28	-28	-28	-28	-28	-28	-28	-28	-28	-28						-28	-28	-28	-28	-28
	Poistetaan vanhempainrahakaudelta maksettava 30 pv korotusosa, jolloin vanhempainrahan korvausaste on tällä hetkellä 75 %. Maksetaan tätä ajalta normaalia 70 %:n korvausta laskennallisesta työtulosta.	HE 2015, voimaan 1.1.2016.	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10						-10	-10	-10	-10	-10

Sairauspäivärahat (33.30.60)	Muutetaan sairauspäivärahan määräytymisen tuloja ja korvausastetta. Etuuden määräytymisessä käytettävää 70%:n korvaustason oikeuttavan päivärahan vuosityön rajaa lasketaan nykyisestä 36 419 eurosta 30 000 euroon ja muutetaan tämän tuloajan yllättävän tulo korvausaste 35 %:iin.	Muutoksella ei olisi vaikutusta vähimmäismääriin sairauspäivärahoihin.	HE 2015, voimaan 1.1.2016.	-24 -24 -24 -24 -24	-24 -24 -24 -24 -24
Ruokavaliokorvaus (33.40.60)	Poistetaan ruokavaliokorvaus, jonka määrä on tällä hetkellä 23,60 €/kk.		HE 2015, voimaan 1.1.2016	-10 -10 -10 -10 -10	-10 -10 -10 -10 -10
Matkakorvaukset (33.30.60)	Kasvatetaan matkakohtaisia omavastuuosuutta, vuosittaisia kustannuskattoja ja muualta kuin välityskeskuksesta tilatun taksimatkan omavastuuta edelleen.	Potilas/kuntoutuja maksaa matkasta omavastuuosuuden. Kela korvaa sen ylittävät tarpeelliset matkakustannukset. Jos asiakas on käyttänyt taksia ja matka on tilattu tilausvälityskeskuksesta, omavastuu yhdensuuntaiselta matkalta on nyt 16,00 €. Jos asiakas tilaa taksimatkan muualta kuin tilausvälityskeskuksesta, omavastuu yhdensuuntaiselta matkalta on 32,00 €. Tämä korotettu omavastuu ei kerrytä vuotuista omavastuuosuutta. Vuotuisen matkakaton (272,00€) täyttymisen jälkeen matkat korvataan tarpeellisten kustannusten osalta kokonaan.	HE 2015, voimaan 1.1.2016	-20 -20 -20 -20 -20	-8 -8 -8 -8 -8
Maatalouslomitukset (33.80.40)	Muutetaan oikeutta lomitukseen esim. lisäämällä yrittäjän omavastuun osuutta ja tehostamalla lomituksen hallintomallia.	STM:n asettama kehittämissyöryhmä valmistelee parhaillaan uutta maatalousyrittäjien lomituspäätöksiä. Järjestelmän tulee olla sopuoinnussa Euroopan komission antamien maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden valtiontukea koskevien suuntaviivojen 2014-2020 kanssa. Tämä edellyttää joitain osin muutoksia nykyiseen lomitussuunnitelmaan. Samassa yhteydessä järjestelmää voidaan uudistaa myös mm. siten, että lisätään maatalousyrittäjän omavastuuta lomitukseen. Työryhmän tehtävänä on myös valmistella maatalouslomituksen hallintomallin vaatimat muutokset.	HE 2015, voimaan 1.1.2016	-20 -20 -20 -20 -20	-20 -20 -20 -20 -20
Perhehoidon kehittäminen lähimä ikäihmisten hoidossa	Kehitetään perhehoitojärjestelmän ehtoja ja kannustimia ja siinä yhteydessä lisätään myös tukea perhehoitajan palkkion mitoitus, täydennyskoulutus, työhöngitys. Lisätään tiedottamista perhehoitajien ikäihmisten hoidon vaihtoehtona. Ehdot ja kannustimet rajataan siten, etteivät ne houkuttele työikäistä aktiiväestöä perusteettomasti siirtymään perhehoitajiksi.	Perhehoidon kehittäminen aiheuttaa lisäkustannuksia, mutta perhehoito on edullisempi vaihtoehto kuin laitoshoidon tai tehostettu palveluasuminen. Väestön ikääntyessä tällä ja seuraavalla kohdalla merkittävä säästöpotentiaali.		10 15 20 20 20	20 20 20 20 20
Omais- ja perhehoitajien vapaat	Kehitetään omaishoitajien ja vastaavien vapaaehtoishoitajien sekä perhehoitajien sijaisjärjestelyjä siten, että hoitajille voidaan turvata mahdollisuus huolehtomien vapaisiin tarvittaessa. Annetaan omais- tai perhehoitoasteen alkaessa tai kestäessä etukäteinen hoitopaikkalupaus, että hoidettava saa hoitopaikan siinä vaiheessa, kun omais- tai perhehoitaja ei enää jatka.	Omais- ja perhehoitajien vapaapäivät edesauttavat jaksamista. Kehitetään ja laajennetaan omais- ja perhehoitajien vapaaajajärjestelmää, mihin varataan 75 M€/v.		75 75 75 75 75	75 75 75 75 75
Työterveyslaitoksen valtionapu	Kallimmman hoidon korvaaminen omais- ja perhehoidon lisääntyessä			-95 -120 -155 -180 -220	-220 -220 -220 -220 -220
EVO-rahast	Leikataan terveydenhuollon yksiköille maksettavia ylipiisotason tutkimuksen avustuksia (EVO)			-5 -5 -5 -5 -5	-5 -5 -5 -5 -5
Lastensuojelu ja lapsiperheiden kotiapu	Lisäys			10 10 10 25 25	25 10 10 10 25
Vanhusten kotihoito, veteraanit ja sotainvalidien haaita-asteen alentaminen	Lisäys			10 10 10 10 10	10 10 10 10 10

Maa- ja metsätalous

		Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajottus (HE antaminen, voimaantulo jne)	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa	Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)			2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020
Rakenteelliset muutokset	Luken ja Syken yhdistäminen, maataloustukihallinnon siirtyminen 3-portaiseksi, tukivalvonnan riskiperusteisuus, luopumistuen lopettaminen (järjestelmän muutos, 2020-luvulla mittavat säästöt)			-8 -18 -19 -19 -19	-8 -18 -19 -19 -19	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020
Maaseutuohjelman kansallinen rahoitus	Luonnonhoitopellot, LFA, suojavyöhykkeet, kerääjäkasvit, hankerahat			-5 -16 -16 -23 -23	-5 -16 -16 -23 -23		
Metsätalous	Metso 3 M€, pienpuun energiatuki 12 M€ (petu-momentin loput rahat siirretään kemeraan)			-15 -15 -15 -15 -15	-15 -15 -15 -15 -15		
Hallinto	Ministeriö, ruokaketju, Evira, Metsäkeskus, kiinteistötoimitukset			-9 -9 -11 -13 -13	-9 -9 -11 -13 -13		
				-29 -48 -60 -70 -70	-29 -48 -60 -70 -70	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0
			Yhteensä				

Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa	Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa												
				2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020								
Tekesin avustukset ja lainat (32.20.40)	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti) Vähennetään Tekesin myöntämiä t&k-avustuksia 95 milj. eurolla.																				
Tekesin Shokit	Tekesin Shokit ajetaan vaiheittain alas. Avustukset -35 milj. euroa. Lainavaltuudet voidaan siirtää Tekesin muihin lainavaltuuksiin.																				
Innovatiiviset kaupungit -ohjelma (INKA)	Lopetetaan INKA-ohjelma																				
Tuulivoimakiintiön rajoittaminen syöttötariffijärjestelmässä (32.60.44)	Rajoitetaan tuulivoimakiintiötä, josta maksetaan syöttötariffia. Nykyisin syöttötariffijärjestelmässä olevat ja jo kiintiö päätöstä hakeneet tuulivoimalat pääsevät syöttötariffijärjestelmään. Hallitus antaa mahdollisimman pian esityksen kiintiön rajoittamisesta (2500 MVA:sta noin 2000 MVA:han). Selvitetään vaalikauden aikana tuulivoiman edistäminen kustannustehokkaasti.																				
Yritysten investointi- ja kehittämisavustus (32.30.45)	Vähennetään yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukea. Ko. määräraha kuuluu tavanomaisiin yritystukiin, joiden vähentämistä yleisesti vaadittu. Tarkoitukseen voidaan tarvittaessa käyttää EAKR-rahaa.																				
Työvoimapolitiikan määrärahat (32.30.51)	Suunnataan työvoimapolitiikan rahoitusta vaikuttavimpiin toimenpiteisiin ja avataan työvoimapolitiikkaa yksityisille toimijoille																				
Kansainvälistymisavustus	Uudistetaan kansainvälistymisen rahoitusta. Uusia avustuksia ei myönnetä 2016 alkaen.																				
Yritystukipalvelut	Tehdään kokonaisarviointi valtion ja kuntien yrityspalveluista (kustannukset ja erilaiset palvelut). Samalla arvioidaan, miten paljon yrityspalvelujen kysyntä johtuu erilaisesta sääntelystä ja yksilöidään ne säädökset, jotka vaativat eniten neuvontaa.																				
	Yhteensä	-76	-145	-221	-315	-332	-266	-76	-145	-216	-307	-324	0	0	-5	-8	-8	0	0	0	0

Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne) 2017 lukien	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa					Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa								
				2016	2017	2018	2019	2020	2020 ^{pay*}	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020			
Perusväylänpito (31.10.20)	Estetään korjausvelan kasvu uudelleenkohdentamalla uusien hankkeiden rahoitusta perusväylänpitoon ja yksityisteiden peruskorjauksiin.	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	2017 lukien	0	114	150	100	100	0	114	150	100	100	0	114	150	100	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Liikennehankkeet (31.10.77, 78, 79)	Alennetaan väylähankemomenteilla olevaa varausta nimeämättömille hankkeille	Tekninen kehys mitoitettu 544 M€:oon vuosittain, joka vastaa 2012–2015 myönnettyjen määrärahojen keskiarvotasoa. Kehyksessä on nyt liikkumatilaa vielä nimeämättömille hankkeille seuraavasti: 2016: 0 M€, 2017: 113,8 M€, 2018: 257 M€, 2019: 358,7 M€. Yhteensä Väylähankkeisiin siis on varattu momentille 31.10.77 uusiin sitoutumattomiin hankkeisiin kaikkiaan tuo 729,5 M€ vuosille 2017–2019. 		0	-114	-150	-220	-220	0	-114	-150	-220	-220	0	-114	-150	-220	0	-114	-150	-220	-220	0	-114	-150	-220	-220
Joukkoliikennetuki	Alennetaan joukkoliikennetukea 15 milj. eurolla		2016 lukien	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	0	0	0	0	0
			Yhteensä	-15	-15	-15	-135	-135	-15	-15	-15	-135	-135	-15	-15	-15	-135	-135	-15	-15	-15	-135	0	0	0	0	0

Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Alioikeuksista siirretään summaariseen menettelyyn (rangaistusmääräysmenettelyyn) rikosasiat, joista voi seurata sakkoo tai vankeutta enintään 2 vuotta. Poliisi kirjoittaa rangaistusmääräyksen, jonka syyttäjä vahvistaa. Syytetty voi viedä tapauksensa tuomioistuimeen.	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne) Voimaan esim. vuoden 2018 aikana	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa			Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa			Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa			Arvio vaikutuksesta sotu- rahastoihin, milj. euroa				
				2016	2017	2018	2019	2020	2020 ^{pav*}	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018
Rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen (25.10.03, 25.10.04, 25.10.50, 25.30.01, 26.10.01)				-20	-40	-40	-20	-40	-40								
Tuomioistuinlaitos (25.10.02 ja 03)	Jatkokäsittelylupauudistuksella rajataan hovioikeuteen tulevien asioiden määrää. Asiamäärää vähennetään KHO:ssa ja hallinto-oikeuksissa. Oikaisumenettelyyn käyttöalaa laajennetaan valitusmenettelyjen yksinkertaistamiseksi. Valituslupamenettelyyn käyttöalaa laajennetaan hallintolainkäytön piiriin kuuluvissa asioissa.	Uudistus toteutettavissa 2016 alusta lähtien (-30 htv). Kustannussäästövaikutus alustavasti arvioiden n. 2 M€/v 2016.	Voimaantulo 2016	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2
Lisäys sisäiseen turvallisuuteen	Lisäys sisäisen turvallisuuden määrärahoihin 50 M€	Toteutus pitkälinjaisesti, riippuu muista oikeuslaitoksen uudistuksista. Säästövaikutukset syntyvät viiveellä, koostuvat lähinnä hallinto-, tukipalvelu-, toimitilasäästöistä jne. (-5 M€ v. 2019)	Voimaantulo 2019 aikaisintaan	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
			Yhteensä	48	48	28	3	3	3	48	48	28	3	3	0	0	0

Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajotus (HE antaminen, voimaantulo jne)	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht., milj. euroa	Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta soturahoitukseen, milj. euroa
				2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020
PV ruokahuolto	Puolustusvoimien ruokahuolto avataan kilpailulle v. 2017. ²	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset) PV:n ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä annetun lain (1287/2011) 6 §:n mukaan perustettavaan yhtiöön (Leijona Catering Oy) siirtyvällä henkilöstöllä on 4v. suoja-aika (päättyy 2015 lopussa). Yhtiön 2014 liikevaihto 66,2 M€ ja voitto 3,5 M€. Jotta saadaan todellista kilpailua, kilpailutus on syytä tehdä osissa esim. s.e. vuosittain kilpailutetaan 1/3 PV:n ruokahuollosta. Kustannusvaikutus 0, -1, -3, -5, -5	Ajotus (HE antaminen, voimaantulo jne) 2017	0 -1 -3 -5 -5	0 -1 -3 -5 -5	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0
Puolustusmateriaalihannat (27.10.18)	Puolustusmateriaalin hankintaprosessia tehostetaan kilpailumahdollisuuksia hyödyntäen ja tekemällä enemmän yhteishankintoja muiden maiden kanssa kustannussäästöjen aikaansaamiseksi. Tehostamisen myötä syntyy hyöty jää puolustusvoimille.	Kv. yhteistyön näkyminen rahavirroissa saattaa viedä vuosia suurten hankintojen pitkän keston vuoksi. Hyviä tehostamismahdollisuuksia tuo Logistiikkalaitoksen perustaminen vuoden 2015 alusta. Logistiikkalaitos muodostuu maa-, meri- ja ilmavoimien materiaalilaitoksista, Sotilaslääketieteen keskuksista, Hämeen rykmentin huoltokoulusta ja puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskuksen osista.		0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0
Sotilaallinen kriisinhallinta (24.10.20 ja 27.30.20)	Vähennetään osallistumista sotilaallisiin rauhanturvaopeeraatioihin, keskittyen sotilaallisissa kriisinhallintaopeeraatioissa Suomen kannalta merkityksellisimpiin ja vaikuttavimpiin opeeraatioihin. Varataan riittävä rahoitus (esim. 5-10 % momentin loppusummasta) ns. varalla kohtaan. Yhdistetään UM:n sotilaallisen kriisinhallinnan menot PLM:n siirtomäärärahmomenttiin.	Nykyosuunnitelmien mukaan Suomella on vuodesta 2017 lähtien 9 opeeraatiota, joissa yht. 90 sotilasta. Lisäksi kehityksen mukaan vielä mahdollista lisätä osallistumista 1-2 opeeraatiolla ja 20-30 hiolla. Jatkossa osallistutaan korkeintaan noin 5-7+1 sotilasopeeraatioon.	Säästösumma on pienempi 2016 ja kasvaa 2017 alkaen. Jo suunniteltujen opeeraatioiden määrä vähenee vuodesta 2017. Keväällä 2016 esim. vielä johtovaltiorooli Libanon opeeraatioissa.	-5 -10 -15 -15 -15	-5 -10 -15 -15 -15	-5 -10 -15 -15 -15	-5 -10 -15 -15 -15
Puolustusvoimien lisämääräraha	Parlamentaarisen selvitysryhmän loppuraportissa viitataan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon rahoitusratkaisuun, jonka mukaan puolustushallinnossa laaditun arvion mukaan lisätarve erityisesti suorituskyvyn ylläpitämiseksi on v. 2016 n. 50 milj. euroa ja vuoteen 2020 mennessä asteittain 150 milj. euroa indeksikorotusten lisäksi.			50 80 110 130 150	50 80 110 130 150	50 80 110 130 150	50 80 110 130 150
			Yhteensä	45 69 92 110 130	45 69 92 110 130	45 69 92 110 130	45 69 92 110 130

					Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa	Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta sotu-rahasoihin, milj. euroa
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)		Ajotus (HE antaminen, voimaantulo jne)		2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020
Kirjanpitoyksiköiden kirjanpidon ja tilinpäätöksen siirto kokonaisuudessaan	Talousarviolakia muutetaan niin, että Palkeet vastaa kirjanpitoyksiköiden kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä lakisäätöisesti. Kirjanpitoyksiköissä oleva kirjanpitohenkilöstö (187 htv:tä 2011, mikä oli 81 % kirjanpidon kokonaishtv-määrästä) vähintään 2/3-osaltaan (n. 120 htv:tä) siirtyy Palkeisiin (vaikuttamatta kuitenkin fyysiseen työskentelypaikkaan). Täällöin Palkeet voisi aidosti optimoida valtiolla tarvittavan kirjanpitohenkilöstön kokonaisuutensa, kuten myös osaamisaluekohtaiset määrät (asiakasosaaminen, substanssiosaaminen, rutiiniosaaminen, järjestelmäosaaminen jne.) sekä Kieku-tietojärjestelmän mahdollisuudet.		Muutokset talousarvio-lakiin ja -asetukseen sekä asetukseen Palkeista 2016 aikana. Voimaantulo ja muutos 2017 alusta alkaen.		-1 -3 -4 -4 -4	-1 -3 -4 -4 -4		
Palkeiden lakisäätöiseksi tehtäväksi (toim.menomomentit)								
Taloushallinnon hankinnasta-maksuun -kehittämiprojektin tuotosten toimeenpano kaikissa kirjanpitoyksiköissä (toim.menomomentit)	Toteutetaan Valtiokonttorin hankinnasta maksuun prosessialueen kehittämiprojektin tuotosten käyttöönotto kaikissa kirjanpitoyksiköissä Valtiokonttorin, Palkeiden ja HAUS:n toimesta.		Muutokset talousarvio-lakiin ja tarvittaessa asetukseen 2016. Totetus asteittain 2016 lukien.		-3 -5 -10 -12 -15	-3 -5 -10 -12 -15		
Valtion toimitilamenojen vähentäminen	Senaatti-kiinteistöjen investointivaluutta rajataan siten, että vuokriin aiheutuu pysyvä 30 milj. euron vähennys. Toimenpide vähentää välittömästi Senaatin menoja. Senaatin alkuvaiheessa saama hyöty tuloutetaan valtiolle. Virastojen vuokranalennushyöty leikataan määrärahoista v. 2019 etuajassa kertavähennyksellä.		Tarvittavat tilaus- ja menojenkäsittelyjärjestelmät ja toimintamallit ovat pääsääntöisesti olemassa, mutta niiden käyttö minimaalista. Hankintojen keskitämisen osalta tarkennetaan talousarviolakia ja tarvittaessa menojen hyväksymisen osalta talousarvioasetusta 2016 . Siirtyminen "manuaalisesta" sähköiseen tilaamiseen ja menojen käsittelyyn sekä parhaisiin käytäntöihin tuo tuottavuuspotentiaalia Valtiokonttorin kehittämiprojektin mukaan seuraavasti: tilaustenhallintajärjestelmä ja tilaussuunnitelma 40-80 htv:tä, sopimuskohtistus 80-160 htv:tä, tiliointikoodi 15-45 htv:tä, menotiliotteet 5-7 htv:tä. Yht. 140-293 htv:tä. Voidaan hyödyntää Kieku-hankeesta vapautuvaa resurssia muutosten implementoinnissa kirjanpitoyksiköihin. Tilha-sopimuskatkolla v. 2017		-5 -20 -30 -30 -30	0 -5 -20 -30 -30		
Tuet järjestöille ja yhteisöille					-5 -5 -5 -5 -5	-5 -5 -5 -5 -5		
Säästö toimintamenoista	Hallintomenoissa säästetään tehtäviä ja velvoitteita purkamalla, toimitiloista luopumalla ja henkilöstömenoissa eläkepoistumaa hyödyntämällä. Lisätään digitalisaatiota ja uudistetaan rakenteita. Säästövelvoitteet koskevat kaikkia hallinnonaloja.				-30 -60 -90 -120 -120	-30 -60 -90 -120 -120		
Politiittinen toiminta	Ministerien, valtiosihteerien, erityisavustajien ja hallinnollisten avustajien palkkaukset ja toimintamenot, puoluetoinnin tukeminen, muu poliittinen toiminta				-5 -5 -5 -5 -5	-5 -5 -5 -5 -5		
			Yhteensä		-43 -81 -133 -176 -179	-43 -81 -133 -176 -179	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0

Indeksikorotusten jäädyttäminen

Kohde				Ajotus (HE antaminen, voimaantulo jne)	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa		Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa	Arvio vaikutuksesta sotu/tyel-rahastoihin, milj. euroa
	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)		Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)		2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020	2016 2017 2018 2019 2020
Indeksikorotukset			Laskennat tehty huhtikuun 2015 ennusteella. Vaikutukset riippuvaisia todellisesta hintakehityksestä.						
	Lakkautetaan lapsi- ja opintotuen indeksisidonnaisuus			2016 lukien	-3 -26 -55 -85 -115	-3 -26 -55 -85 -115			
	Valtionosuuksien indeksikorotusten jäädyttäminen (28.90.30, OKM:n hallinnonalalla useita momenteja)		Oletuksena on että kuntien tehtäviä, velvoitteita ja rahoitusosuuksia vähennetään muilla toimenpiteillä indeksikorotuksen jäädyttämisen vaikutuksen verran.	2016-2019	-4 -11 -20 -30 -30	-65 -180 -325 -490 -490	61 169 305 460 460		
	KEL/KHI-perusteiset indeksikorotukset jätetään toteuttamatta v. 2016. Tämän jälkeen korotukset tehdään oletetun äärimallillisen palkkaratkaisun mukaisesti 2017-2019. Laskelman arviona on käytetty aiemman ratkaisun perusteella tasoa 0,4 %:ia. Mm. 33.10.53, 33.10.54, 33.10.55, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.20.55, 33.20.56, 33.30.60, 33.40.60, 33.50.50, 33.50.51		Vaikuttaa kuntiin kotihoidontuen ja työmarkkinatuen kautta. Tässä karkea arvio kuntavaikutuksesta. Jäädytys ei koske toimeentulotukea.	2016-2019	-20 -110 -230 -355 -355	-18 -100 -210 -324 -324	-2 -10 -20 -31 -31		
			<i>KEL-indeksin vuoden 2016 täysjäädytyksen ja vuosien 2017-2019 0,4% korotustason vaikutus verotuloihin on verotuoja korottava johtuen täyden kansaneläkkeen määrään sidottujen eläkelovähennysten tason alentamisesta verrattuna voimassaolevaan lainsäädäntöön (karkea arvio suuruusluokasta).</i>		-8 -62 -196 -419 -419	-3 -23 -70 -153 -153	-5 -35 -111 -234 -234		
	Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen indeksikorotusten jäädyttäminen (29.40.50, 29.40.55)			2016-2019	-35 -75 -120 -175 -175	-35 -75 -120 -175 -175			
	Indeksikorotukset tehdään jatkossa siten, että tupakkaa ja alkoholia ei oteta huomioon sosiaalietuuksien indeksikorotusta laskettaessa. Etuuskorotukset sidotaan uuteen harmonisoidusta KHI-indeksistä poikkeava indeksiin.		EU:n yhteinen harmonisoitu KHI sisältää myös tupakan ja alkoholin						
				Yhteensä	-69,5 -284 -621 -1064 -1094	-124 -404 -780 -1227 -1257	54,5 124,2 173,6 195,1 195,1	0 0 0 0 0	0 0 0 0 0